

שְׁפִילָה לְהַמְרָה

ב בתמוז התשפ"ב
מפטיירין ו'יפתח הגלעד'
(שופטים יא, א)

פְּרִשְׁת זִקְנֵת

סיפור לשבת

"זאת התורה אדם כי ימות בְּאֵהָכָה" (יט, ז)

אמר רבי שמעון בן לקיש: אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהם שנאמר "זאת התורה אדם כי ימות באהל" (גיטין נו:).

כדי לזכות לקנות את התורה הקדושה, צריך האדם להתמסר ולקנותה בייסורים שהרי ארץ ישראל ותורה נקנית בייסורים. משל למה הדבר דומה. לגביר גדול שהיה לו בן יחיד וכמובן מפונק... בהגיעו לפרק האיש מקדש, סירב האב להשיאו, באומרו שעקב היותו מפונק לא יצליח לנהל את ביתו כראוי, אבל האמא ריחמה עליו, לא רצתה לעכב את שידוכיו, וביקשה להוכיח לבעלה שאכן בנם עובד ומתאמץ והוא ראוי לצאת לחיים. מה עשתה? נתנה ביד הבן שטר כסף, ואמרה לו שילך לאביו ויראה לו מה הרוויח היום, עשה הבן כמצוות אמו, והראה לאב הנה זה שכרי על עמלי היום... נטל האב את השטר וקרע אותו מולו, ואמר "שקר! את הכסף הזה לא הרווחת ממלאכתך" האמא לא התייאשה, ושלחה את בנה עם סכום כסף גדול יותר, ובנוסף ביקשה מבנה שילכלך את ידיו ונעליו, כך יראה מאובק ומלוכלך כחזור עתה מהעבודה. אבל גם עתה התמונה חוזרת על עצמה, האב לוקח את שטר הכסף, וכעוס על בנו שמשקר אותו שוב ושוב. חוזר הבן אל אמו ומספר לה את אשר אירע, האם פושרת את ידה בייאוש ואמרה: אני רואה שאביך ניהון בחוש של נביאות... ואי אפשר לשקר אותו כנראה שאין ברירה ועליך לצאת באמת לעבודה ולהרוויח ממעשי ידיך.

בלית ברירה השכיר הבן עצמו למלאכה כלשהי וכשהרוויח סכום כסף הלך לאביו. גם הפעם התמונה חוזרת על עצמה, האב הביט בבן במבט חשדני הניף את השטר ובא לקורעו אבל אז החל הבן העובד לזעוק בקול גדול: "אבא, אבא, אל תקרע את הכסף עבדתי עליו קשה..." ברגע זה נראה חיוך רחב על פני האב הוא ניגש לבנו ונישק אותו ואמר: "עכשיו אני בטוח בני יקירי שהנך יודע לעבוד, והראיה שכאשר קרעתי בפניך את שטרי הכסף הקודמים, לא צעקת כי לא עמלת והזעת עליה, ולכן לא היה אכפת לך שהם נקרעים, אבל כאשר הנך זועק חמס על השחתת הכסף, אין לי אות ברור מזה שאכן החילות לתת את ידיך במלאכה ועכשיו אוכל לחתן אותך בלב רגוע".

זוהי כוונת חכמים זכרונם לברכה באומרם שהתורה נקנית בייסורים, כי רק שעמלים ומתאמצים על התורה אז מרגישים את המתיקות שבה וממילא גם את השייכות שלנו אליה.

{ אמונה שלמה }

אשא עיני

כוחה הגדול של הראיה והשפעתה על חיי האדם פרק א' ועל מי אומר הקב"ה "אתה שלי"!

וּקְתָבוּ חַו"ל שְׁשִׁמִּירַת הַעֵינַיִם בְּקִדְשָׁהּ הִיא עֵקֶר עֲבוֹדַת הָאֱדָם בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חַו"ל (ירושלמי ברכות א ה) על הַפְּסוּק (משלי כג, כו) "תִּהְיֶה בְּנֵי לֶבֶךְ לִי וְעֵינַיִךְ דָּרְכֵי תִצְרְנָה": "אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִם אִתָּה נוֹתֵן לִי לֶבֶךְ וְעֵינַיִךְ, אֲנִי יוֹדֵעַ שְׂאִתָּה שְׁלִי".

וּבְאֵרוֹ חַו"ל (מדרש רבה במדבר י, ו) על פְּסוּק זֶה, שֶׁהַטַּעַם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבַקֵּשׁ בְּעֵקֶר מִהָאֲדָם אֵת הַלֵּב וְהַעֵינַיִם, מִפְּנֵי שֶׁבָּהֶם תְּלוּיָהּ כָּל שְׁמִירַת קְדוּשָׁתוֹ שֶׁל הָאֱדָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (במדבר טו, ט-טז): "וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינַיִכֶם... וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים". וְלִכֵּן אֵת זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבַקֵּשׁ מִכָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁיִּשְׁמַר בְּכָל פְּחוּחַ מִמֶּשׁ.

וְכֵן כְּתוּב הַזֶּה הַקְּדוֹשׁ (שמות דף ריח): **כָּל אִיבְרֵי הַגּוֹף אֵינֶם הוֹלְכִים אֲלָא אַחַר הַעֵינַיִם, וְהַעֵינַיִם הֵם הַמְּנַהֲגִים שֶׁל כָּל הַגּוֹף.**

וּקְתָבוּ חַו"ל (מדרש רבה שיר השירים ו' ט): **רַמ"ח אֵיבְרִים לֵשׁ בְּאָדָם, וְכָל הוֹלְכֵי אַחַר הַעֵינַיִם.**

וְהַאֲדָמוֹר מִפְּיִטְסוּבְּרָג וְצ"ל אָמַר רַמְזוּ נִפְלָא לֶכֶךְ, שֶׁלִּכֵּן "קְדוּשַׁת עֵינַיִם" בְּגִימַטְרִיא "מֵלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא", וְזֹאת לְרַמְזוֹ שֶׁהַשׁוֹמֵר עֵינָיו בְּקִדְשָׁהּ הֲרִי הוּא בְּחֻלְקוֹ שֶׁל מֵלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִמִּילָא לֹא יִחַסֵּר לוֹ מְאוּמָה, וְכֵן עַל יְדֵי כֶּף יִזְכֶּה לְהַתְּעֵלוֹת בְּשִׁלְמוֹת מִדְּרָגָה לְדְרָגָה בְּעֲבוֹדַת הַשָּׁם.

וְכֵן אָמְרוּ צַדִּיקִים, שֶׁכִּיּוֹן שֶׁכָּפָאָשׁר זוֹכֶה הָאֲדָם לְשִׁמְרַת עַל קְדוּשַׁת עֵינָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֹמֵר עָלָיו "אִתָּה שְׁלִי", הוּא זוֹכֶה לְהִיּוֹת מִמֶּשׁ בְּחֻלְקוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעֵצְמוֹ, וּמִמִּילָא בְּיָדָיו שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִמְלֵא אֵת כָּל מִשְׁאֲלוֹתָיו בְּכָל הַעֲנִינָיִם, וְלִכֵּן הוּא זוֹכֶה לְכָל מַה שֶׁהוּא צָרִיךְ, בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ וּבְגִשְׁמִיּוֹת, כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֹמֵר עָלָיו: "אִתָּה שְׁלִי", שֶׁפְּרוּשׁוֹ - אִתָּה בְּאֲחֻרְיֹתַי בְּלִבְדִּי וְעָלִי כָּל מַחְסוּרְךָ וּמִשְׁאֲלוֹתֶיךָ.

ר"ת	יציאה	כניסה	ירושלים
21:05	20:30	19:13	ירושלים
21:03	20:33	19:30	תל אביב
21:07	20:34	19:25	חיפה
21:04	20:30	19:30	באר שבע

הבן איש חי

בברכת המזון ישמיע לאזניו מה שמוציא בשפתיו, ואף על גב דמרי"ן ז"ל סבירא לה אם לא השמיע לאזניו יצא בדעיבה, צריך להחמיר דאם יש לו עוד פת יחזור ויאכל ויברך כראוי כדי שלא יכנס בספק ביטול מצות עשה מן התורה, משום דיש אומרים אם לא השמיע לאזניו לא יצא, ועיין חסד לאלפים סימן קפ"ה אות א':

יש אומרים אם אכל ולא שתה מים אם הוא תאב לשתות אינו חייב לברך בברכת המזון מן התורה אלא רק מדרבנן, לפיכך אם אכל ולא שתה מים והוא תאב לשתות ישתדל בכל כוחו להמציא מים ולהמתין עד שיביאו לו מים ושתה כדי שיברך בברכת המזון מן התורה ואם לא נמצא לו מים לשתות חייב בברכת המזון מדרבנן:

יש בני אדם שדרכם לאכול לאט לאט ואין אוכלים שיעור כזית שלם שהוא תשעה דרה"ס בתוך אכילת פרס, שהוא שיעור אכילת שלש ביצים שהם נ"ד דרה"ס, ולכן צריך להזהיר מאד בדבר זה שלא לשהות באכילת כזית שיעור אכילת פרס, ואחר שיאכלו כזית כראוי אז יסיימו אכילתם כרצונם לאכול לאט לאט, יען כי רבים מן הפוסקים ז"ל דסבירא להו: אם שהה באכילת כזית שהוא שיעור החיוב יותר מכדי אכילת פרס אין מברך בברכת המזון ולא שום ברכה

אחרונה, וסברה זו עיקר אע"פ דיש חולקין, ובפרט דקיימא לן ספק ברכות להקל, ועיין זכור לאברהם חלק ג' בריש קונטרס אחרון, ונכתוב עוד בענין זה לקמן בע"כ בפרשה אחרת:

בברכה שניה יתחיל נודה לך וכו', ובסידורים ושמחת הרגל כתוב: "ועל חיים ומזון שאתה זן ומפרנס אותנו". אך בחסד לאלפים כתב כך: "ועל חיים שחוננתנו ועל המזון שאתה זן" וכו'. ונראה גרסה זו יותר נכונה, ויאמר על הכל בלא וא"ו, ובחתימה דברכה שניה יוסיף בשבת לכיין בהזכרת השם בהוי"ה דמלוי ס"ג כזה יו"ד ה"י וא"ו ה"י, ועוד יכוין במלוי ה"י יו"ד וכנזכר בסידור הרש"ש ז"ל:

ברכה שלישית יתחיל רחם ה' אלהינו וכו'. וגם יזהר לומר "רענו זוננו". ולא כמו שכתוב "רועינו זוננו". גם יאמר "ונא אל תצריכנו ה' אלהינו לידי מתנות בשר ודם וכו', יהי רצון שלא נבוש" וכו'. וברצוה והחליצנו יאמר "נשבות בו וננוח בו ונתענג בו". ויאמר "וגם שאכלנו ושתינו", ולא יאמר "ואף". ואפילו בשבת צריך לומר קודם החתימה של הברכה "ותבנה ירושלים עיר הקודש במהרה בימינו. ברוך אתה ה' בונה ירושלים". ואע"ג שיש גורסין "בונה ברחמיו", שב ואל תעשה עדיף ולא יאמר ברחמיו וכנו' באחרונים, ובחתימת ברכה זו בשבת יוסיף לכיין בשם של החתימה במלוי אלפין שהוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א. ועוד יכון במלוי וי"ו יו"ד וי"ו

וכנזכר בסידור רבינו הרש"ש ז"ל, ואחר חתימה זו דבונה ירושלים יענה אמן אחר ברכת עצמו מפני שהוא סיום ברכות דאורייתא, כי ברכה רביעית היא דרבנן:

ברכה רביעית יכוין בה שהוא מוכן לקיים מצוה דרבנן לברך ברכה דרבנן, וע"י כונת הכנה זו או יהיה כח בכונתו בברכה זו להעלות מייך נוקבין ולהמשיך ארבע אורות מוחין לבחינת יעקב ורחל, וכנזכר בסידור רבינו הרש"ש ז"ל, וכשתתחיל בברכה זו בשבת יוסיף לכיין בשם של הברכה בהוי"ה דמילוי ההי"ן שהוא יו"ד ה"ה וא"ו ה"ה. ועוד יכוין במילוי ה"י יו"ד וכנזכר שם, ונוסח האמיתי לומר "הוא הטיב לנו הוא מטיב לנו הוא ייטיב לנו, הוא גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו". וזה הנוסח הוא על דרך היה הוה ויהיה, ולא יאמר הנוסח שהוא מסודר על דרך מְלַךְ מְלַךְ מְלַךְ. וכן הוא בסידור רבינו הרש"ש ז"ל, ושם תמצא כונות בכל תיבה ותיבה של ברכה זו מה שאין כן בשאר ברכות וזוהו תבין מעלת ברכה זו, ואם מחמת המהירות מחסר אחת מהן או מבליע ריה זה מאבד טובה הרבה, והנזהר תבוא עליו ברכת טוב:

אם טעה ביום טוב אע"ג דכתבו הפוסקים דחזור כדין טעה בשבת וכן כתב מרי"ן ז"ל, מכל מקום כיון דיש אומרים דאין לחזור ביום טוב קיימא לן ספק ברכות להקל ואינו חוזר ביום טוב, חוץ למיל א' דפסח וליל א' דסוכות, ועיין חסד לאלפים סימן קפ"ט ומה שכתב שם בשם משה ידבר סימן א' יעוין שם:

ספר חרדים

הפרשת תרומות ומעשרות בשביעית | פרק נז

מצוות עשה מן התורה התלויות בארץ ישראל ואפשר לקיימן בזמן הזה [המשך]

(יא) קַל אֵילָן אַחַר שְׁעֵבֶר עֲלֵיו שְׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁל עֲרָלָה, מִצְוַת עֲשֵׂה שִׁיְהִיָּה קִדָּשׁ כְּמַעֲשֵׂר שְׁנִי, שְׁנַאֲמַר (ויקרא יט, כד) וּבִשְׁנֵה הַרְבִּיעִית יְהִיָּה כָּל פְּרִי קִדָּשׁ, וּבִזְמַן הַזֶּה הוּא בְּפוּטָה כְּמַעֲשֵׂר שְׁנִי.

(יב) מִצְוַת עֲשֵׂה לְהַתְּדוּת לִפְנֵי ה' אַחַר שְׂמוּצִיאִין כָּל הַמִּתְּנוּת בְּעֵרֶב יוֹם טוֹב אַחֲרוֹן שָׁל פֶּסַח שָׁל רְבִיעִית וְשָׁל שְׁבִיעִית, וּבִיֵּן בְּפִנֵּי הַפִּתִּים וּבִיֵּן שְׁלֹא בְּפִנֵּי הַפִּתִּים חֵיב לְבַעַר וּלְהַתְּדוּת, שְׁנַאֲמַר (דברים כו, יב-יג) 'כִּי תִכְלֶה לַעֲשֹׂר וְגו' וְאִמְרַתְּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּעֵרְתִּי הַקִּדָּשׁ מִן הַפִּתִּים וְגו', כִּי צִדַּד אִם נִשְׂאָר אֲצִלּוֹ תְּרוּמָה אוֹ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר נוֹתְנָה לַפְּהֵן, מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לְלוֹי, מַעֲשֵׂר עֲנִי לְעֵנִי. מַעֲשֵׂר שְׁנִי אוֹ נֶטַע רְבִיעִי, הֵם אוֹ פֶּסַח פְּדִיזוֹן, מְבַעֲרֵן וּמְשַׁלְּיָךְ לֵאמֹר אוֹ שׁוֹרֶף, כָּל אֲלֶה מִנּוֹ רְמַבִּי"ם (סה"מ מ"ע קיט-קלא) וּפְסַמִּ"ג (עשין קלג-קלח; קנו-קסא) מִתְּרַי"ג.

(יג) לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה מִן הַיֶּסֶף וְלֹא מִן הָרַע עַל הַיֶּסֶף, שְׁנַאֲמַר (במדבר יח, ל) 'בְּהַרְיִמְכֶם אֶת חֲלִבּוֹ מִמֶּנּוּ'. וְאִם הַפְּרִישׁ מִן הָרַע עַל הַיֶּסֶף תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה אֲלֹא שְׁבִטֵל מִצְוַת עֲשֵׂה זוֹ. [מִמְנֵינִי תְּרַי"ג].

(יד) לְתָרוֹם מִמֵּין עַל מִינוֹ, שְׁנַאֲמַר (במדבר יח, כו) 'וַיְהַרְמְתֶם מִמֶּנּוּ, בְּדָקָא, רוּצָה לִמְרָם מִמִּינוֹ (ספרי קרח פיסקא קכ). עוֹד דְּרָשׁוּ (שם), שְׁלֹא יִתְרַם מִן הַמְּחַבֵּר עַל הַתְּלוּשׁ וְלֹא מִן הַתְּלוּשׁ עַל הַמְּחַבֵּר, וְלֹא מִן הַתְּדֵשׁ עַל הַיֶּשֶׁן וְלֹא מִן הַיֶּשֶׁן עַל הַתְּדֵשׁ, וְלֹא מִן פְּרוֹת הָאֶרֶץ עַל פְּרוֹת חוּצָה לְאֶרֶץ, וְלֹא מִפְּרוֹת חוּצָה לְאֶרֶץ עַל פְּרוֹת הָאֶרֶץ, וְלִפִּי זֶה יֵשׁ פָּאָן מִצְוָה אֲחֵרַת בְּלֹא הַבָּא מְכַלֵּל עֲשֵׂה, שְׁאִם תְּרַם כֵּן, הוּא עוֹבֵר בְּעֲשֵׂה. [מִמְנֵינִי תְּרַי"ג].

ספר חסידים

ה

הוכח תוכיח את עמיתך. מצוה אותנו להוכיח כל אחד מישראל שמתייאש ומתעצל בעצמו, אפילו מאחת מן מצוות רמ"ח עשה. או שהיה עובר על אחת ממצוות לא תעשה האמורים. ואמרו חכמים כל מי שיש בידו לעשות ולהוכיח על מצוות עשה ועל מצוות לא תעשה לשום ישראל שבעולם ונתייאש מלהוכיח, נענש על כולם.

דגרסין כל מי שיש בידו להוכיח ולמחות באנשי ביתו ולא מיחה, נענש על אנשי ביתו. על אנשי עירו נתפש על אנשי עירו. על כל העולם כולו נתפש על כל העולם כולו. ומנין שאנחנו חייבים לחזור פעם שניה ולהוכיחו אם לא קבלו בראשונה, דאמרינן מנין למוכיח פעם אחד שיחזור ויוכיחנו, שנאמר הוכח תוכיח. וחייב המוכיח להוכיח בדבריו כפי מדותיו של הנוכח - אם הוא נוח ויכתיבנו בנחת. ואם הוא קשה - יוכיח אותו כנגד מדותיו. וימשול לו משלים ויביא לו ראייה להשיב דעתו אל רצונו. ולא ישא פני זקן וגדול. אם יראה (נ"א ירצה) שלא יקבל תוכחה עליו, מיסרו על מעשיו רעים ולא ישא פנים כלל אפילו לרב, שכן אמר החכם במקום שיש חילול י"י אין חולקים כבוד לרב.

ועוד אמרו הוכח תוכיח - אין לי אלא הרב לתלמיד, תלמיד לרב מנין. תלמוד לומר הוכח תוכיח מכל מקום. ואנו חייבים להוכיח עוברי עבירות ולהלכין פניהם מן העבירות עד שיכו אותנו ויבזו אותנו ויקלו אותנו, וחייב אותו המוכיח להוכיח עצמו מן העבירה ולישר דרכיו קודם שיוכיח חבריו, שאם לא יעשה כן, לא יקבל ממנו חבירו, שכן אמרו התקוששו וקשו. קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים. ולא יהיה אדם מונע מחבירו אשר ילך בדרך ישר ולהתרחק מן העבירה בדברי העולם. ובדברי שמים. והמחזיק עצמו מלהוכיחו חייב בעונש חבירו, שנאמר "לא תשא עליו חטא". ואם הוכיח אותו ולא קבל, יצא המוכיח נקי מעונש עונו, ויש למוכיח זכותו. לפי שהוכיחו ללכת בדרך ישר ולהתרחק מן העון, כמו שמפורש בפרשת ואתה בן אדם ביחזקאל סי' ל"ג. "ואתה כי הזהרת רשע מדרכו לשוב וגו'". "הוא בעונו ישא ואתה נפשך הצלת וגו'". ועיקר מצוה זאת "לא תשא עליו חטא". מצוה שלא יוכיח איש חבירו בועם ובהלכנת פנים אלא בנחת ובסתור תחלה כדי שלא יעזי פניו ויקשה ערפו ולבבו ויוסיף על חטאתו פשע. שכן אמרו יכול יהא מוכיחו ופניו משתנות, תלמוד לומר "ולא תשא עליו חטא".

חידושים לפרשה

אֵת הַתּוֹרָה אָדָם בִּי יָמוּת בְּאֵקֶל וְגו' (יש' יז)

ובחזו"ל ברכות ס"ג ב', אין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליהם. ובאמת תמוה, הלא כבר נאמר, וחי בהם ולא שימות בהם? ונבאר דברינו על פי משל, לסוחר גדול שהיו נוהרים אליו קונים, לא רק מעירו אלא גם מהעירות הסמוכות. ולרגלי מסחרו ה' טרוד כל היום והלילה, לא ה' לו זמן אפילו ללכת לביהכ"ס להתפלל בצבור. עברו שנים ושער לבן נראה בו בוקנו, כוחותיו נדלדלו, והתחיל להרגיש, כי הוא כבר מתקרב אל "התכלית" וכי עליו יהי לתת מהר דין וחשבון מפעליו, החליט להכין צידה לדרך, ויעבור עליו מה. התחיל ללכת לבית הכנסת להתפלל בצבור, ואחר התפלה ללמוד שתי שעות בבית המדרש, על מה שאחר לבוא, הלא כל החנות מלאה סוחרים ואצים הם לדרכם? ענה ואמר לה, כי ה' טרוד והי' מוכרח להתעכב. והי' ביום השני, וכבר עבר הבוקר ובעלה עוד לא שב מביהכ"ס, הלכה בעצמה לראות מה קרה לו שם. ומה נבהלה לראותו יושב ולומד! התחילה לצעוק עליו בקול, מה זה איתך, כלום יצאת מדעתך או משוגע הנך! החנות מלאה קונים, והוא יושב לו ולומד! לא איכפת לי ההפסד שאתה גורם לנו, אבל כלום אפשר לגרש קונים מהחנות, בעת שמכל עברים החנונים מתחרים איתנו? ענה בעלה ואמר לה: שמעי נא רעיתי תמתי. מה היית עושה, לו בא מלאך המוות ואמר לי, הגיע זמנך להפטר מן העולם, קום ולך! כלום יכלת לאמר לו, כי אין פנאי עתה, כשהחנות מלאה קונים? וא"כ תוכלי לחשוב, כי כעת הנני מת, ומה איכפת לך, אם בעוד שעתיים אקום לתחי' ואלך לחנות לעזור לך? זהו כונת המאמר הנ"ל אין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליהם, האדם צריך לחשוב שהוא מת, וע"ז אין תשובה, כי אין שעתו פנויה, ואם כה יחשוב יוכל ללמוד ולקיים את התורה, הנותנת חיים ללומדיה ולעושיה.

על פן יאמרו המושלים פאן קשבון (כא, כז)

ובב"ב דף ע"ח ב' אמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן, מאי דכתיב ע"כ יאמרו המושלים בואו חשבון. המושלים אלו המושלים ביצרן בואו חשבון, בואו ונחשוב חשבוננו של עולם הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עברה כנגד הפסדה, תבנה ותכונן וכו' אם אתה עושה כן, תבנה בעוה"ו ותכונן לעוה"ב. והנה ידוע מה שכתב הסמ"ג בהקדמתו, בענין יצירת האדם, כי מתחלה ברא השי"ת כתות מלאכים שהם שכליים נבדלים, שהולכים בהנהגתם רק אחר הדעת האמתית, שאין מוטבע בהם כח החמדה והתאוה כלל, ואח"כ ביום ה' אמר השי"ת תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש, שאלו אין להם חכמה ודעת כלל והולכים רק אחר תאוותם, שע"י מעט גרגרים שנותנים להם ממשכים אותם אפילו לבית השחיטה. וביום הששי אמר השי"ת, עתה ארכיב שני הכחות יחד, דהיינו נשמת האדם שהוא חלק א' ממעל מלאה חכמה ודעת אמיתית, כעין מלאך, עם הנפש הבהמית, הנמשכת רק אחר תאוות הגוף, וכן מוטבעים בו עוד כחות רעים, כמו כעס וחמדה וכדומה, ואראה מי יתגבר על מי, אם תתגבר הנפש השכלית על הנפש הבהמית והאדם יעשה כל פעולותיו רק בהנהגת השכל, בשם צדיק יקרא, ויעלה למדרגת מלאך, ואם מגביר הבהמית על השכלי ועושה תמיד רק כפי רצון תאוותו, משפיל בזה את עצמו עד שיוורד למדרגת בהמה, ובשם רשע יקרא, ע"כ תוכן דברי הסמ"ג. יוצא מזה, שעל האדם לחשב תמיד דרכו, הפסד מצוה כנגד שכרה, ולא להניח לנפש הבהמית לעשות כפי תאוותה, ואשרי אדם השוקל ומפיל דרכו תמיד.

{ חפץ חיים על התורה }

נצור לשונך מרע

כלל י סעיף טו

ועתה ראה אחי, איך צריך שקול גדול לזה באיזה אפן לספור הענין, כי בעת הספור הוא עומד בספנה עצומה של אסור ספור לשון הרע, אם לא ישמר עצמו בכל הפרטים, ובידור בפרט הב' והד', ופשוט דעל זה נוכל לומר: "מנות וחיים ביד הלשון". ואם לא יראה לחשב בעצמו, קדם שהוא מתחיל לדבר ענין פנה, באיזה אפן להוציא את הדבר הזה מפיו, בנדאי יפשל, חס ושלום, כי בעת מצוה מתגבר פח הפעם על האדם ואי אפשר להזהר בזה, על פן מאד מאד ישית עצות בנפשו, קדם שמתחיל לספור, איך להוציא את הענין מפיו, שלא להגדיל את העולה יותר ממה שהיא, ויכין לתועלת, כמו שכתבנו בסעיף י"ג הנ"ל.

הצטרפו אלינו ותמכו בהגדלת הצדקה והחסד למשפחות

עמותת "בצדקה תפוננו" שמה לה למטרה לספק ולדאוג לצרכיהם של משפחות מעוטי יכולת פלכלית ע"י מתן סיוע פלפלי רחב היקף. העמותה פועלת ללא מטרת רווח כלל!

- חלוקת סלי מזון שבועיים
- מתן מוענה לחוסרים ביתיים בסיסיים
- חלוקת סלי לידה לילודת ולתנווק
- ועוד פעילויות ותמיכה בחגים ומועדים

לתרומות:
 בנק לאומי (10) | סניף 858 | מס' חשבון 06555085 | מס' עמותה 580643104
 קוד מוסד להרשאה בחשבון הבנק 21965
 ניתן לתרום גם דרך "גדרים פלוס" ובאשראי בטלפון ובאתר

דרכי התקשרות לקבלת והפצת העלון:
 alon@gamah.org - אימייל לכל מטרה
 אתר הגמ"ח - WWW.GAMAH.ORG
 054-6091685 | 054-4785404

גודל ערכו של מעשה חסד

אנחנו מוצאים בתורה שתובעים את הבריות, לא רק על פגם במעשה כי אם על פגם במחשבה, אפילו אם המעשה הוא כהוגן אבל המחשבה לא כהוגן תובעים את האדם. דוגמא לזה, אנו מוצאים לגבי דור המדבר, תנו רבנן, ויהי בנסוע אהרן ויאמר משה, פרשה זו עשה לה הקב"ה סימנים מלמעלה ומלמטה, לומר שאין זה מקומה, ולמה כתב כאן? להפסיק בין פורענות ראשונה לפורענות שניה, פורענות שניה מה היא? "ויהי העם כמתאוננים", פורענות ראשונה - "ויסעו מהר ה'" ואמר רבי חמא בר חניא, שסרו מאחרי ה', מה שכתוב "ויסעו מהר ה', סרו מאחרי ה'. והתוספות הביא שם את דברי המדרש, שנסעו מהר סיני כתינוק היוצא מבית הספר שבורח והולך לו, כך היו בורחים מהר סיני דרך שלשת ימים.

ותמוה הדבר, איזה פורענויות יש בזה שנסעו מהר סיני? והרי חייבים היו לעזוב את המקום כדי להמשיך בדרכם להגיע לארץ הבחירה, ולא עוד, אלא שחכמים ז"ל אומרים, שמהלך שלשת ימים הלכו ביום אחד, שהיה הקב"ה חפץ להכניסם לארץ מיד. ועוד אמרו חכמים ז"ל, שהמהלך משם לארץ ישראל ארבעים יום וארבעים לילה, ואילו זכו ישראל לשלשת ימים היו נכנסים, ז"א אם הם היו ראויים הם היו נכנסים תוך שלשת ימים, במקום ארבעים יום וארבעים לילה. וגם ארון ברית ה' נוסע לפניו דרך שלשת ימים, כלומר היה מקדים לפניו דרך שלשת ימים לתקן להם את מקום חנייתם, ואם כן האיצו בהם שיסעו מהר סיני להכנס לארץ הקודש, ואיך קוראים לנסיעה זו סרו מאחרי ה' כתינוק הבורח מבית הספר, איך קוראים לנסיעה זו סרו מאחרי ה' כתינוק הבורח מבית הספר? אלא בעל כרחנו לומר, שלא היתה שום פגיעה בעצם הנסיעה כי הם היו חייבים בכך, אבל יחד עם זה היו צריכים

להרגיש קושי להפרד מהר סיני שקיבלו עליו את התורה, ובשמים הכירו שפרידה זו לא עלתה להם כל כך בקושי כפי הדרוש. בזמן שעזבו את ים סוף כתוב "ויסר משה את ישראל מים סוף", ופירש רש"י בשם המכילתא, הסייעם על כרחם, "ויסע משה את ישראל מים סוף" ויסע - הסייעם על כרחם, לא כתוב ויסעו, ויסע, היה צריך להסיע אותם בעל כרחם. למה היה צריך להסיע אותם בעל כרחם? משום שהם עיטרו מצרים את הסוסים שלהם בתכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות, והיו ישראל מוצאים אותם בים, לפיכך הוצרך להסיעם בעל כרחם. אז אם לגבי ביזת מצרים כך, על אחת כמה וכמה בשעה שהיו נאלצים לעזוב את ה', בודאי שהיה צריך להסיעם בעל כרחם, כי מי רוצה לעזוב את ה'? ומכיון שכתוב "ויסעו" מעצמם ולא "ויסעו", משמע שהפרידה לא היתה כל כך קשה עליהם.

ואם כי נסעו לארץ הבחירה לתכלית הקדושה, והיו מצויים ונדחקים לכך ע"י השכינה, קוראים את הזריזות הזאת סרו מאחרי ה'. אמנם המעשה היה כשורה, וההליכה היתה אחרי ה', אבל מכיון שהמחשבה לא היתה בשלמותה בהתאם למדרגתם קיבל כל המעשה צורה הפוכה עד שתיארו אותם כסרים מאחרי ה' וכילדים שבורחים מבית הספר. כשיש צלצול להפסקה כולם עפים. וציינו את המעשה בתור פורענויות שניה, עד שהיה צורך להעתיק את הפרשה ממקומה ולעשות סימניות נונין כדי להפרידם מפורענויות אחרות.

לפי אותו רעיון, אפשר לפרש את התביעה על יעקב בזה שמנע את דינה מעשיו אחיו, הרי אמרנו שהוא מנע חסד מאחיו, אבל אמרנו שהוא חייב גם בחסד לבתו, והרי זה כמי שכופתה ונותנה לפני ארי, אז למעשה הוא פעל כראוי, אז למה יש עליו תביעה ובגלל זה היא ניתנה בפני הטמא שכס בן חמור? אלא מה התביעה? יתכן שיעקב נהג כהוגן במה שהעלים את דינה מעיני עשיו, והוא עשה בזה

חסד עם דינה, אלא שתוך עשותו חסד עם דינה היה גם צריך להרגיש צער בנפשו על אשר אין בידו לגמול חסד עם עשיו אחיו. ואולי גם הרגיש, אולי גם הרגיש בצער זה, אבל בשמים ראו שלא הצטער במידה הדרושה בהתאם למדרגתו. ולפיכך אע"פ שהמעשה של יעקב היה כולו חסד אבל מכיון שהוכר פגם במחשבתו לגבי מניעת חסד מעשיו נהפך כל המעשה מחיוב לשלילה, עד שקוראים עליו למס מרעהו חסד, ובא עליו עונש כה קשה וחמור וחרפת עולם על כל ביתו.

כבר עמדנו על דקותה של לשון התורה, שאפילו אם היא מתארת מעשה עבירה בביטויים חריפים מאד, הם אינם לפי מושגינו, אלא הם מושגים דקים מאד מאד מאד, ואם התורה בעצמה מתארת את המשגה בצורה קלה ועל אחת כמה וכמה אם היא רק מרמזת עליו ברמז דק מאד בתוך דברים אחרים, בודאי וודאי שזה לא לפי מושגינו אלא איזה פגם כלשהו קטנטן.

[המשך בשבוע הבא...]

**מתוך שיעורו של כבוד הרב
אמנון יצחק שליט"א
בבני ברק.
28.11.2012 למנינם**

**לשמיעת שיעורים והרצאות
חייגו
(גם מטלפון כשר)**

02-3724787

לעילוי נשמת

שרה בת רבקה
דוד בן רבקה
חנה בת דומיה ע"ה

לעילוי נשמת

איבון ספינוי בת פרידה,
חיים בן ברכה
שולה בת חנה

לזיווג הגון מהרה
אבנר מואיז בן משה
שלומי בן רינה

להצלחה בעסקים
בן ציון בן חנה

לרפואה שלמה

מוהרה
תמר בת שלמה

לרפואה שלמה מהרה
מינה בת סימה
יוחאי בן סילביה
שרון

להצלחה למוסדות
'לדעת חכמה ומוסר'

ברכה והצלחה לכלל
תורמי הגמ"ח